

Вирішення поставлених проблем щодо поліпшення інвестиційного клімату регіонів України можливо за допомогою наступних заходів:

- розробки Міністерством економіки України системи заходів та механізмів державного стимулювання діяльності національних виробників;
- застосування регіональними органами влади селективної політики з визначенням найбільш конкурентоспроможних галузей даного регіону.

Список використаних джерел

1. Про іноземні інвестиції. Закон України № 2198-ХІІ від 13.03. 1992 р., зі змінами і доповненнями.
2. Бланк І. О., Гуляєва Н. М. Інвестиційний менеджмент: Підручник / А.А. Мазаракі (заг. ред.). – К., 2003. – 397 с.
3. Кузьменко В.В., Милованова Е.А., Кузьменко Т.В. Инвестиционная привлекательность в системе региональной экономической политики // Региональная экономика: теория и практика. – 2007. – № 2. – С. 41.
4. Мельник М.І. Інвестиційний клімат регіону: теоретичні та прикладні засади дослідження / НАН України; Інститут регіональних досліджень. – Л., 2005. – 304 с.
5. Федоренко В.Г. Шляхи підвищення ефективності інвестицій в Україні. – К.: Науковий світ, 2003.

Аннотація. Изложены вопросы инвестиционной привлекательности региона, соответствия региона основным целям инвесторов, которые заключаются в прибыльности, отсутствии риска и ликвидности инвестиций, их развития в Хмельницкой области.

Ключевые слова: инвестиции, внешнеэкономическая деятельность, область, инвесторы, регион, инвестиционная привлекательность.

Annotation. The questions of investment attractiveness of region, accordance of region are expounded to the primary purposes of investors which consist in profitability, riskless and to liquidity of investments and their development in the Khmel'nickiy area.

Keywords: investments, foreign economic activity, area, investors, region, investment attractiveness.

УДК: 338.43:002.6.(477.43)

М.О. Поляруш, кандидат економічних наук, доцент,

Ю.І. Білик, асистент,

Н.І. Пілець, Л.О. Бучковська, здобувачі ПДАТУ

РОЛЬ ГОСПОДАРСТВ НАСЕЛЕННЯ У ВИРОБНИЦТВІ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА В УМОВАХ СИСТЕМНОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ

Досліджено роль господарств населення у виробництві продукції рослинництва з урахуванням критерію системності. Запропоновано створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Ключові слова: продукція, сільське господарство, рослинництво, район, сільськогосподарські підприємства, господарства населення, системний розвиток, ефективність.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Сільськогосподарські підприємств в сучасних умовах господарювання не в змозі забезпечити потреби населення у продуктах харчування, а промисловості – в сировині для переробки. У даному процесі важливу роль грають господарства населення. Особливо актуальним це питання є в умовах системного розвитку галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питання формування ринку сільськогосподарської продукції із залученням господарств населення та створення кооперативів для обслуговування господарств населення займаються вчені: Ю.П. Воскобійник, Ю.С. Воскобійник, В.В. Гончаренко, М.П. Гриценко, В.В. Зіновчук,

В.М. Жук, Р.Я. Корінець, Н.Г. Копитець, Ю.Я. Лузан, Ю.О. Лупенко, М.Й. Малік, Ю.Ф. Мельник, О.М. Могильний, В.Я. Месель-Веселяк, Л.В. Молдаван, М.К. Орлатий, В.А. Пулім, Ю.С. Рудченко, П.Т. Саблук, Р.П. Саблук, Л.Д. Тулуш, О.Г. Шпикуляк, І.П. Шиндирук, Р.М. Шмідт та інші. Разом з цим мало висвітлюється роль господарств населення у виробництві продукції рослинництва. Не приділяється належна увага системному розвитку галузі з урахуванням цього фактора.

Формулювання цілей статті. Головною метою досліджень є вивчення ролі господарств населення у виробництві продукції рослинництва та розробка заходів по створенню сприятливих умов для розвитку індивідуального аграрного виробництва як однієї із складових системного розвитку галузі в даний час.

Матеріали і методика досліджень. У процесі досліджень вивчалися праці вчених-економістів, фактичні результати функціонування господарств населення Кам'янець-Подільського району Хмельницької області. При цьому застосовувались різні методи досліджень: опитування, аналізу і синтезу, аналогій, логічних розмірковувань тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Площі, зайняті під традиційними сільськогосподарськими культурами, крім кукурудзи, по всіх категоріях господарств району зменшуються. Зернових культур 2009 року було посіяно на площі 28310 га, що складало 70,92% від посівних площ 2005 року.

Таблиця 1

Динаміка посівних площ основних сільськогосподарських культур, га

Культури	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2009 рік	Відношення 2009 р. до 2005 р., %
Зернові культури						
всього	39920	31478	31138	36831	28310	70,92
в т.ч. в господарствах населення	8722	7808	8128	9542	9565	109,67
Озима пшениця, всього	17759	9424	9241	12942	8532	48,04
в т.ч. в господарствах населення	1720	1286	1332	2086	2266	131,74
Ярий ячмінь, всього	10809	12854	10649	9788	9492	87,82
в т.ч. в господарствах населення	1782	3056	3135	3241	3238	181,71
Кукурудза, всього	4151	4164	8477	11294	6822	164,35
в т.ч. в господарствах населення	3587	3314	3383	3804	3438	95,85
Картопля, всього	6236	6221	6123	5952	5768	92,50
в т.ч. в господарствах населення	6189	6214	6116	5946	5761	93,08
Овочі, всього	1349	1372	1141	1158	969	71,83
в т.ч. в господарствах населення	988	899	886	937	962	97,37

Господарства населення 2009 року висівали зернові культури на площі 9565 га, що від загальної районної площі складало 33,79%, а у порівнянні з 2005 роком – 109,67%. 2005 року частка господарств населення в посівних площах зернових культур складала тільки 21,85%. Тоді населення району висівало зернові культури на площі 8722 га.

Площі, зайняті під озимою пшеницею, мають тенденцію до росту. 2005 року під даною культурою було зайнято 1720 га, а 2009 року – 2266 га.

Значно зростають площі посіву ярого ячменю. 2005 року він висівався на площі 1782 га, 2006 року – уже на 3056 га і у всі наступні роки площі його розширювались, а 2009 року склали 3238 га.

Із зернових культур господарства населення 2005 року найбільше висівали кукурудзи – 3587 га. У наступні роки площа цієї культури дещо змінювалася і 2009 року складала 95,85% від 2005 року (3438 га).

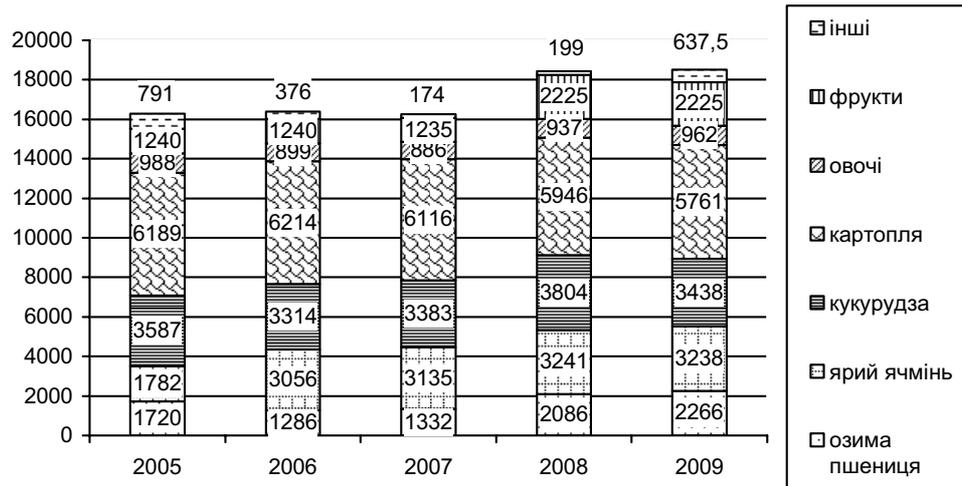

Рис. 1. Динаміка величини і співвідношення посівних площ основних культур в господарствах населення, га

Найбільшу питому вагу у посівних площах господарств населення весь період досліджень займала картопля. 2005 року нею було зайнято 6189 га, що складало 99,25% від площі насаджень в цілому по району. У послідовні роки картопля висаджувалась на все менших площах і 2009 року нею було зайнято 5761 га, а це 93,08% від величини площі насаджень 2005 року. Сільськогосподарські підприємства району упродовж 2006-2009 років висаджували картоплю на площі 6-7 га. Тільки 2005 року під нею було зайнято більше площі – 47 га.

Господарства населення виробляли всю овочеву продукцію району. Частка площ, зайнятих під овочами в цих господарствах, з кожним роком зростала, але величина їх зменшувалась. 2009 року овочі культивувались на площі 962 га, що на 26 га менше 2005 року.

Площа багаторічних плодових насаджень у всіх категоріях господарств 2005 року складала 2835 га. У господарствах населення плодові культури розміщувались на 1240 га (43,75 % районної площі садів). З кожним роком до 2007 року багаторічні насадження в районі займали все менші площі і 2007 року склали 1876 га. 2008 року були закладені молоді сади і площі фруктових насаджень зросли до 2551 га. Одночасно зростали і площі садів у господарствах населення. 2008 року їх було 2225 га, що на 79,44% більше 2005 року.

Таблиця 2

Частка господарств населення в посівних площах і валових зборах основних сільськогосподарських культур, %

Культури	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2009 рік	Відхилення 2009 р. від 2005 р., +/- п.п.
Зернові культури – всього						
Площа	21,85	24,80	26,10	25,91	33,79	+11,94
Валовий збір	30,02	38,38	31,15	29,48	29,84	-0,18
Озима пшениця						
Площа	9,69	13,65	14,41	16,12	26,56	+16,87
Валовий збір	11,29	14,44	13,64	13,58	22,90	+11,61
Ярий ячмінь						
Площа	16,49	23,77	29,44	33,11	34,11	+17,62
Валовий збір	19,12	27,74	32,79	34,00	36,94	+17,82
Кукурудза						
Площа	86,41	79,59	39,91	33,68	50,40	-36,01
Валовий збір	88,54	81,05	39,92	39,88	34,56	-53,98
Картопля						
Площа	99,25	99,89	99,89	99,90	99,88	+0,63
Валовий збір	99,78	99,92	99,96	99,97	99,99	+0,12
Овочі						
Площа	73,24	65,52	77,65	80,92	99,28	+26,04
Валовий збір	92,08	90,89	96,04	97,32	99,91	+7,83

Варто відмітити те, що господарства населення продовжують займатись буряківництвом, хоча сільськогосподарські підприємства уже третій рік не вирощують дану культуру. Під цукровими буряками 2005 року було зайнято 466 га, причому в сільгоспдідприємствах – 341 га, а господарствах населення – 125 га. 2008 року дану культуру було висіяно тільки в господарствах населення на площі 21 га. 2009 року площа її збільшилась до 23 га.

Площа соняшнику збільшилась на 631 га і звітного року складала 2336 га. У господарствах населення ним було зайнято 105 га. Це найбільше за весь період досліджень.

Слід звернути увагу на те, що значно збільшились площі посіву сої (з 300 до 1408 га по району в цілому). 2008 року її почали вирощувати і господарства населення на площі 1,3 га, а 2009 року – на 8 га.

Сільськогосподарські підприємства району масово почали займатись вирощуванням озимого ріпаку. Площі його з 2005 до 2007 року зросли в 6,4 раза. У 2008 і 2009 роках під цією культурою було зайнято все менше площ (відповідно: 5945 та 2564,5 га). Але нею зацікавились господарства населення і 2007 року зайняли під культуру 25 га, а 2009 року – 361,5 га.

Не достатньою була віддача посівних площ. Урожайність основних сільськогосподарських культур була невисокою, хоча мала тенденцію до росту.

Зерна з 1 га 2005 року було отримано 21,9 ц, а 2008 – 33,4 ц (на 52,51% більше). Причому вищою від середньої урожайність була в господарствах населення (38,0 ц/га). 2009 року урожайність зернових зменшилась, але залишалась вищою від рівня 2005 року на 35,16%. У господарствах населення урожайність зернових цього року була найнижчою за весь період досліджень – 26,2 ц/га і складала 87,04% по відношенню до 2005 року.

Дуже низькими були по району урожаї озимої пшениці і ячменю, хоча також зростали в динаміці. У господарствах населення урожайність цих культур зростала меншими темпами як в підприємствах. Звітного року озима пшениця з 1 га в середньому по всіх категоріях господарств дала 32,4 ц, що на 55,02% було більше 2005 року, а ярий ячмінь – 22,9 ц/га (на 11,71% більше 2005 року). У господарствах населення 2009 року озима пшениця з 1 га дала 28,0 ц, а ярий ячмінь – 24,8 ц.

Таблиця 3

Динаміка урожайності основних сільськогосподарських культур, ц/га

Культури	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2009 рік	Відношення 2009 р. до 2005 р., %
Зернові в середньому						
по всіх категоріях господарств	21,9	19,5	27,8	33,4	29,6	135,16
в т.ч.: с.-г. підприємства	19,6	16,0	25,9	31,8	31,4	160,20
господарства населення	30,1	30,2	33,1	38,0	26,2	87,04
Озима пшениця						
по всіх категоріях господарств	20,9	17,4	21,1	29,5	32,4	155,02
в т.ч.: с.-г. підприємства	20,5	17,3	21,3	30,4	34,1	166,34
господарства населення	24,3	18,4	20,0	24,8	28,0	115,23
Ярий ячмінь						
по всіх категоріях господарств	20,5	15,4	18,9	24,8	22,9	111,71
в т.ч.: с.-г. підприємства	19,9	14,6	17,9	24,4	21,9	110,05
господарства населення	23,8	18,0	20,9	25,4	24,8	104,20
Кукурудза						
по всіх категоріях господарств	40,7	45,9	51,0	48,6	39,8	97,79
в т.ч.: с.-г. підприємства	34,3	42,6	51,0	44,0	52,5	153,06
господарства населення	41,7	46,7	51,1	57,5	27,3	65,47
Картопля						
по всіх категоріях господарств	142,0	147,1	147,2	142,3	170,6	120,14
в т.ч.: с.-г. підприємства	41,3	101,4	53,6	40,0	18,6	45,04
господарства населення	142,8	147,2	147,2	142,3	170,8	119,61
Овочі						
по всіх категоріях господарств	150,7	134,9	156,1	151,9	182,5	121,10
в т.ч.: с.-г. підприємства	44,6	35,6	27,7	21,3	22,9	51,35
господарства населення	189,4	187,1	193,1	182,8	182,8	96,52

Роль господарств населення у виробництві продукції рослинництва найкраще характеризує питома вага валових зборів основних культур господарств населення в загальному виробництві продукції по району.

Господарства населення з кожним роком грають все більшу роль в формуванні ринку продукції рослинництва в Кам'янець-Подільському районі. 2005 року вони виробляли 11,29% озимої пшениці, а 2009 року – 22,90%. Базового року ринок ярого ячменю формувалася за рахунок господарств населення в обсязі 19,12%, а 2009 року – 36,94%. Слід звернути увагу на те, що господарства населення виробляють майже 100% картоплі та овочів. Тільки частка кукурудзи, виробленої господарствами населення, у загальному виробництві зменшувалась. Упродовж 2005-2006 років вона складала 88,54 і 81,05%, а 2007-2009 – 39,92-34,56%. Це пояснюється тим, що в сільськогосподарських підприємствах значно зросли площі посіву кукурудзи.

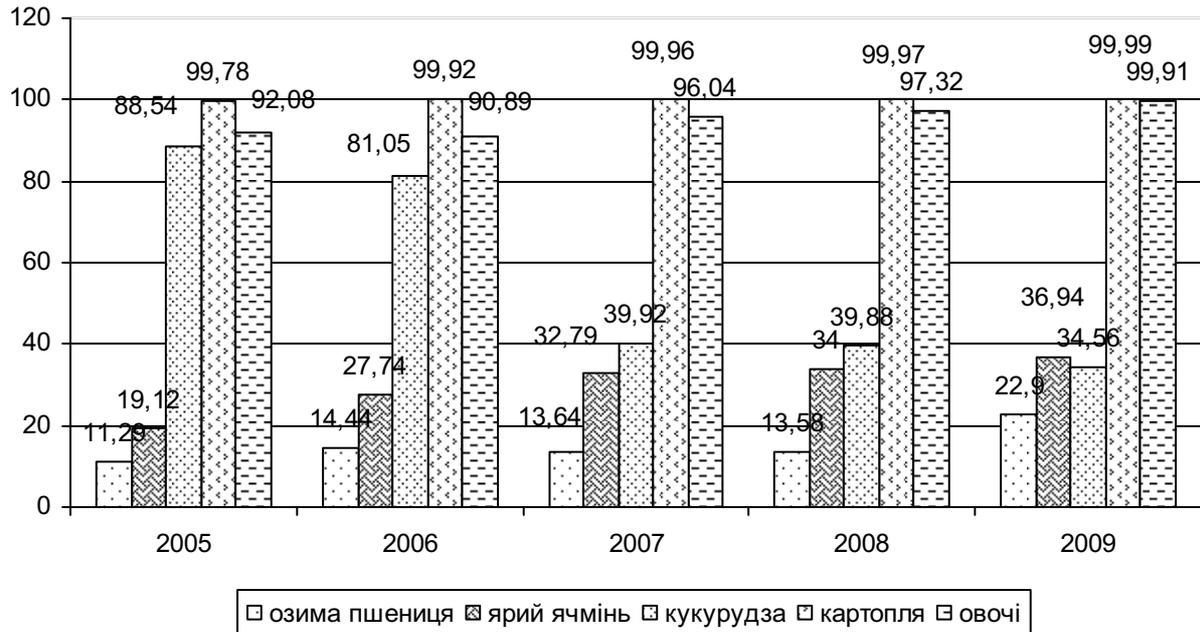

Рис. 2. Питома вага валових зборів основних культур господарств населення в загальному виробництві продукції по району, %

Дослідженнями було встановлено, що реалізація продукції, виробленої господарствами населення, не впорядкована, носить хаотичний характер, державою і місцевими органами не стимулюється і не регулюється. Індивідуальні товаровиробники відчувають труднощі і незахищеність в питаннях виробництва і збуту.

Для системного розвитку рослинницької галузі в межах територіальних одиниць доцільно було б створювати обслуговуючі сільськогосподарські кооперативи. За ініціативи сільських рад можуть бути створені постачальницькі, сервісні (технологічні, транспортні, меліоративні, ремонтні, будівельні тощо), переробні, заготівельно-збутові (зернові, картопле-овочеві, фруктові тощо) кооперативи, які на безприбутковій основі надаватимуть послуги по зберіганню та реалізації рослинницької продукції господарствам населення.

Висновки. Розвиток і підтримка індивідуальних господарств населення шляхом створення обслуговуючих кооперативів, працюючих на безприбутковій основі, в сучасних умовах господарювання дозволить активізувати ринок рослинницької продукції, покращити забезпечення населення екологічно чистими, якісними та недорогими продуктами харчування, а промисловості – сировиною для переробки, підвищити рівень доходності господарств населення, а також систематизує роботу галузі рослинництва загалом.

Список використаних джерел

1. Кам'янець-Подільська районна державна адміністрація // Соціально-економічний розвиток району за 2009 рік. – www.kprda.gov.ua.
2. Посібник по формуванню і функціонуванню ринку агропромислової продукції / За ред. П. Т. Саблука. – К.: ІАЕ, 2005. – 554 с.

Аннотація. Исследовано роль хозяйств населения в производстве продукции растениеводства с учетом критерия системности. Предложено создание сельскохозяйственных обслуживающих кооперативов.

Ключевые слова: продукция, сельское хозяйство, растениеводство, район, сельскохозяйственные предприятия, хозяйства населения, системное развитие, эффективность.

Annotation. It is investigated a role of population economy in plant production in view of system criterion. Creation of agricultural serving cooperative societies is offered.

Key words: production, agriculture, plant production, area, the agricultural enterprises, economy of the population, system development, efficiency.

УДК 631.152

*М.Г. Семенюк, кандидат с.-г. наук, доцент,
С.Є. Балев, асистент,
І.С. Яжук, аспірант ПДАТУ*

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ РОЗДЕРЖАВЛЕННЯ І ПРИВАТИЗАЦІЇ

Розглядаються питання ефективності реформування в сільському господарстві, роль і стан організації економічного механізму сільськогосподарських підприємств та пропонується ряд заходів по його вдосконаленню в умовах ринку.

Ключові слова: реформування, економічний механізм, планування, методи управління, організаційні форми, конкуренція, ефективність.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Реформування аграрної економіки спрямоване на підвищення ефективності функціонування всіх підприємств АПК. Це можливе за умов створення конкурентного середовища, яке ґрунтується на різних формах власності.

У сільському господарстві України конкурентне середовище формується шляхом створення товариств, кооперативів, фермерських господарств та інше, Проте трансформація АПК в ринкову соціокультуру супроводжується кризовими процесами в різних його галузях, спадом виробництв різноманітних видів сільськогосподарської продукції, а тому потребує значного вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Ситуація з реформуванням АПК дуже далека від бажаних результатів і розвивається стихійно, неорганізовано, некоординовано і не науково обґрунтованими підходами. Реформування вимагає не часткових, разових заходів, а кардинальних змін, які б здійснювалися комплексно, охоплювали поряд з реформуванням відносин власності на всіх рівнях обов'язково і систему ціноутворення на сільськогосподарську продукцію, розвиток нових організаційних форм виробництва, переробки, заготівлі реалізації, всю сферу маркетингових стосунків тощо. У зв'язку з цим постає об'єктивна необхідність детального вивчення даних проблем, особливо на низовому рівні управління.

Основною метою статті є вивчення питань ефективності реформування сільськогосподарських підприємств, обґрунтування науково-методологічних основ і концептуальних підходів стосовно суті та форм прояву аграрного бізнесу, впливу на нього інтеграційних процесів, механізмів державного і ринкового регулювання, які спрямовані на вдосконалення забезпечення сталого та збалансованого розвитку ринку продовольства в сільськогосподарських підприємствах Чемеровецького району Хмельницької області.